

JW 2529.

119-13-8 For.

ATT TÄNKA PÅ

INNAN MAN
LOFVAR ELLER BESLUTAR

NÅGRA SANNINGENS ORD
FRÅN
FOSTERLÄNDSKA FÖRBUNDET
I
STOCKHOLM
1902

ATT TÄNKA PÅ

INNAN MAN
LOFVAR ELLER BESLUTAR.

NÅGRA SANNINGENS ORD

FRÅN

FOSTERLÄNDSKA FÖRBUNDET
I STOCKHOLM.

STOCKHOLM

1902.

ATT TÄNKA PÅ

INNAN MAN LOFVAR ELLER BESLUTAR.

hur förhåller det sig med rösträttsbehövet?

I nför den nu med allt större buller framförda rösträttsfrågan borde det för hvarje riksdagsman kännas nödvändigt att begrunda ställningen, sådan den verkligen är, och betrakta förutsättningarna, sådana de vid närmare påseende gestalta sig. Härvid är det af vigt att taga afstånd från de högljudda rösträttsagitationerna och de stora orden, sådana de förekomma i den radikala rösträttspressen och på de ej opartiska rösträttsmötena. De böra ej uppskattas till mer än hvad de äro värda.

Den fråga, som först tränger sig på den allvarlige betraktaren af en eventuell rösträttsutvidgning, är den, huruvida ropet på utsträckt rösträtt utgått från själfva det svenska folket till följd af ett djupt känt behof. Har det nu gällande »800 kr.-strecket» känts tryckande eller förtryckande för någon del af detta folk? Ha icke i allmänhet, om man undantager statkarlar och torpare

på landet, nästan alla, som velat arbeta och betala skatt, hittills haft rösträtt, och ökar sig icke för hvarje dag de röstegandes antal inom arbetsklassen just genom arbetslönernas stegring och penningevärdets fall?

Härtill bör, på grund af faktiska och allmänt kända förhållanden, svaras, att våra kroppsarbetares ställning under normala förhållanden nu är bättre än någonsin, och att 800 kronors inkomst nu är af dem lika lätt förvärfvad som en betydligt mindre summa, i många fall halfva beloppet, eller 400 kr., var det år 1865. Detta gäller åtminstone industriarbetarne och likaledes en stor del af grofarbetarne i städerna och i öfriga industricentra. Men det är just dessa, och egentligen endast dessa, som högljudt beklagat sig öfver censusbestämmelsernas öfverdrifna höjd. Eller, rättare sagdt, de hafva låtit förmå sig af företagsamma ledare att upphäfva detta rop. »Strecket» har redan i de flesta fall hunnit ned till arbetaren, och den tid är ej långt aflägsen, då hvar och en, som vill arbeta och betala skatt, kommer i åtnjutande af politisk rösträtt, alla rösträttsreformer förutan. Och valen i de större städerna och andra industricentra visa ju på det uppenbaraste sätt, att arbetarne och deras ledare redan nu börja utöfva en makt, som väcker någon förvåning. Det behöfver blott erinras om det senaste riksdagsmannavalet i Halmstad — andra val att förtiga — för att det skall bli klart, att arbetarne i städerna alls ej hafva att klaga öfver någon undertryckt ställning vid riksdagsmannavalet.

För öfrigt kan det vara lärorikt att taga kännedom om de beräkningar, som göras af arbetarnes egna socialistiska språkrör.

Med anledning af, att arbetarepartiet i Malmö vid senaste stadsfullmäktigeval mönstrade 1,921 röstande, erinrar socialisttidningen »Arbetet» i dessa dagar (början af Febr. 1902), att högerns röstsiffra vid valen 1899 utgjorde blott 973 och högsta röstetalet öfverhufvud 1,673. Tidningen finner häri ett tydligt löfte om *arbetarepartiets seger vid de förestående höstvalen*. Af de 1,921 nu röstande beräknar bladet, att 1,700 äro politiskt röstberättigade.

Huru står detta tillsammans med, att en rösträttsutvidgning skulle vara af trängande behof påkallad?

Under sådana omständigheter borde det vara bättre att, i den mån det behöfs, höja arbetaren till rösträttsstrecket än att sänka strecket till honom. Ingen välsinnad och redbar arbetare borde hafva någonting emot en sådan syn på saken. Ty lika väl som detta är tryggast för samhället i dess helhet, lika fullt gagnar det arbetaren själf, liksom det är mest öfverensstämmande med valmännens värdighet.

Hvilka äro den påstådda rösträttsnödens upphofsmän?

Sanningen är, att folket själf ingalunda börjat ropen på utsträckt rösträtt, och att det ej heller är folket själf, som vidmakthållit dessa rop, sedan de en gång börjat. Rösträttens fördelning har nämligen ej kunnat uppkalla något folkligt missnöje i ett land, där medborgerlig rätt och frihet så väl bevarats som hos oss — bättre än i något annat land i världen. Och det har varit fullkomligt faktiskt för hvar och en, som velat se och höra inom det svenska folkets dagliga lif,

att man sällan eller aldrig talar om den förmenta rösträttsnöden. Nej, det är maktspekulanter, radikala tidningsskrifvare och yrkesagitatorer, som landet rundt sökt sprida missnöje bland arbetareklassen, ställt till folkmöten, där brandröda tal hållits, och stiftat »folkriksdagar», där en lös och lättledd samling af prat-samma personer sammanförts till ovärdiga demonstrationer mot bestående, bepröfvade förhållanden och lagbunden ordning.

På detta sätt har oväsendet uppstått, och ändamålet med det hela har visserligen ej varit ömhet eller omtanke om arbetarebefolkningens väl. Nej, ändamålet är att ställa så till, att arbetarebefolkningen skall kunna användas att hjälpa fram agitatorerna till makten — göra dem till riksdagsmän och skaffa dem brödstycken. Vid hvarje riksdagsmannaval skola arbetarne göra sådan tjänst. Det är däri den föregifna omtanken ligger. *Riksdagens Andra kammare skall förvandlas till en fackförening*, som har arbetarne i sin hand. De svenska bönderna skola köras bort från riksdagen, ty denna skall hädanefter bestå af sådana personer, som hafva ingenting att förlora men allting att vinna.

De radikales fackförening.

Se där framtidstanken! Den allmänna rösträtten, som i verkligheten eftersträfvats, skall kunna fullständigt förverkliga den. Då är tyranniets tid kommen. Liksom socialistiska fackföreningar nu tvinga arbetarne till strejker och begå grymheter mot dem, som hellre vilja arbeta än strejka och svälta, liksom dessa fackföreningar boykotta och »blokera» för att tvinga fram

sin vilja gent emot hvarje ordnad arbetsledning, likaså skall den politiska fackföreningen boykotta och blokera för att tvinga fram sin vilja gent emot en sund och planmässig samhällsordning, och på detta sätt skapa ett vänsterradikalt och socialistiskt skräckvälde inom vårt lands representation.

Kunna våra bönder verkligen besluta sig för ett politiskt självmord?

Sveriges bönder hafva en historia, och en ärorik historia. Skulle de nu kunna vara så litet medvetna om sin betydelse i Sveriges utveckling och i det nuvarande svenska samhället, att de icke blott själfva menlöst träda tillbaka, utan ock därigenom kasta landet i olycka genom att lemna det på nåd och onåd i lycksökande radikalers och samhällsomstörtande socialisters våld? Då de så tydligt se, huru dessa vilja armbåga sig fram till makten, och då de af tidens företeelser såväl som af maktsträfvornes egen hållning väl böra kunna förstå, att detta leder till politiskt och socialt elände, så borde icke blott själfbevarelsen utan äfven pligtkänslan och skyldigheterna mot fosterlandet mana Sveriges dannemän att stanna på sin post.

Är det välbetänkt att landets styrelse lägges i händerna på yrkespolitici?

Det är klart, att när politiken öfvergår till ett yrke, som skall föda sin man, så blir riksförsamlingen ej längre ett uttryck för det allmänna bästa. Hvarje riksdagsman söker då att med alla tillgängliga medel, goda

eller dåliga, hålla sig kvar på sin plats, och från denna plats söker han tillkämpa sig allt större makt och inflytande. Därvid stöter han på andra intressen af alldeles samma art. Strider mellan en mängd små riksdagspartier samt de skamligaste kompromisser, allt till egen fördel och på det allmännas bekostnad, blifva följden. Men hvad som glömmes, det är staten och fosterlandet. Utlandet öfverflödar af exempel härpå.

Hvad är det, man nu inbillar arbetarne att de skola vinna?

Jo, de skola vinna makt, men slippa skatter och andra skyldigheter. Med dessa falska förespeglingar draga agitatorerna framgångsrikt de lättrogne på sin sida. På arbetaremöten predikas det ju öppet, att arbetarne ej skola betala sina utskylder.*

Det verkliga förhållandet är, att genom arbetarnes röster skola politiska äfventyrare framhjälpas till makten.

Men när arbetarne själfva på detta sätt lyckas göra alla sina egna ledare till riksdagsmän, då skola väl åtminstone skatterna blifva mindre, helst arbetarne — valmännen — ej vilja betala några sådana? Nej, alldeles tvärtom, och just därför. I arbetaredemokratiens och den allmänna rösträttens länder växa skatterna på det hejdlösaste sätt, en naturlig följd af de många parti-striderna, det i stor skala bedrifna kompromissandet och de öfverallt uppstickande lokalintressena.

* Se t. ex. typografmötet i Stockholm d. 2 Febr.

Det bör betonas, att ultra demokratiska rösträttsbestämmelser ej medföra förbättring i det allmänna välståndet, vare sig det gäller arbetare eller andra. Snarare tvärtom, då ständiga, för näringarna menliga höjningar i statsutgifter och skatter höra till systemet, såsom företeelser i utlandet nogsamt visa.

Har det nuvarande statsskicket verkat ofördelaktigt?

Ingalunda, och icke på någon punkt, utan alldeles tvärtom. Landet har gått framåt i alla riktningar. Lagbunden frihet har hägnats. Hvad arbetarne beträffar, har vårt nuvarande statsskick ej lagt något hinder i vägen för den utveckling och den förkofran, som känneteckna den nya tiden, och det torde med skäl kunna sägas, att arbetarne i Sverige hafva det bättre än arbetarne i Europas storstater. De sorgliga kriserna på arbetsmarknaden hafva de fått vidkännas här som annorstädes. Men detta gäller äfven arbetsgifvaren. Och det bör ihågkommas, att dessa kriser förvärras och förlängas genom det moderna strejkofoget.

Har den svenska bondeklassemens politiska inflytande verkat?

Godt, obetingadt godt, ty jordegarnes känsla af ansvar, deras försigtighet och sparsamhet i förening med deras kärlek till fosterjorden har städse utgjort ett hälsosamt hinder mot obetänksamma statsutgifter och förhastade lagförändringar. Mätte det bli så allt framgent!

Här kan emellertid anmärkas, att emellanåt en taktik begagnats, som i ett afgörande ögonblick kunde blifva ödesdiger. Den har bestått däri, att Andra kammaren *satt sig i efterhand*, då det gällt rösträttsfrågan och äfven åtskilliga andra frågor. Taktiken härstammar från det tidigare riksdagsskedet efter 1866. Man har visserligen önskat, att frågan skulle falla, men man har ej velat hafva sin obenägenhet synlig. En gammal partichef i Andra kammaren gaf vid dylika tillfällen det rådet: »Vi kunna gärna taga saken för syns skull, ty Första kammaren måste i alla fall förkasta den.» Detta är ej ärligt spel. Naturligtvis böra båda kamrarna afgifva sina vota uppriktigt, utan baktankar — icke söka vinna skenet för sig och vältra ansvaret på medkammaren. Och hvad särskildt årets riksdag beträffar, kunde förhållandena blifva sådana, att den gamla, mindre vackra metoden ledde till en utgång, som man icke önskat.

Står vår riksdag på lägre ståndpunkt än andra länders?

Man skulle nästan kunna tro det, när man hör de ideliga ropen på »efterblifvenhet», »politisk försumping» m. m., som upphäfvast af rösträttsiffrarne. Och dock är det faktiskt, att vår riksdag i respektabilitet och upplyst omdöme söker sin like i hela den civiliserade världen. Detta låter sig för hvarje dag bekräftas genom referaten från andra representantförsamlingar, där de mest skandalösa uppträden ega rum. Tror någon, att detta goda förhållande hos oss skall fort-

fara, om det radikala och socialistiska partiet genom allmän och lika rösträtt lyckats skaffa sig ett dominerande inflytande? Visst icke. Därom vittna slagsmålen och andra afskyvärda uppträden i utländska parlament, där den allmänna rösträtten till lagstiftare satt personer, hvilka äro alldeles ovärdiga ett så högt medborgerligt förtroende.

Medborgerliga rättigheter och medborgerliga skyldigheter.

Ligger det någon orättvisa i att medborgerliga rättigheter skola motsvaras af medborgerliga skyldigheter? Svaret härpå kan ej blifva mer än ett. Den, som icke uppfyller allmänna medborgerliga skyldigheter, känner ej det ansvar och besitter ej heller den självständighet, hvilka måste vara oskiljaktiga från en politiskt verkande statsborgare. Och när denna brist på pligtuppfyllelse mot samhället beror på bristande vilja, så är här uttalad en protest mot samhället i dess helhet, hvilken icke står väl tillsammans med det ledande inflytandet på dess angelägenheter. I vår hufvudstad lära, enligt statistisk beräkning, finnas omkring 20,000 personer, som icke betala skatt, fastän deras inkomster äro tillräckligt stora, och i ej få fall mer än tillräckliga, för fullgörande af i lag stadgad skattskyldighet. I fråga om andra städer äro liknande förhållanden tydligt påvisade. Är det då orättvist, att de gå miste om en rösträtt, som de i verkligheten ega, blott de fullgöra det yttre villkoret för dess begagnande? Till saken hör, att bland dessa samma arbetare, som underlåta

att fullgöra sina skyldigheter mot stat och kommun, finnas många, kanske flertalet, som af sina socialistiska fack- och strejkföreningar låta afpressa sig lika högt, och äfven ännu högre, årligt belopp än det, utskylderna skulle taga i anspråk. Man föredrager således att låta beskatta sig af enskilda, mot samhället ej synnerligen vänliga sällskap framför att fullgöra sina skyldigheter mot *det* samhälle, dit man hör genom födsel och lag.

De förhållanden, som här andragits, bevisa bra litet för den påstådda nödvändigheten af rösträttsutvidgning — för så vidt nämligen som någon betalning af utskylder skall kvarstå såsom vilkor för utöfning af politiskt inflytande. De bevisa i själfva verket, att stadsarbetarnes höga rop på rösträttsutvidgning är en inlärd formel, afsedd att tjäna partiledares intressen i dels »liberal», dels rent socialistisk riktning.

Detta erinrar något om en anekdot, som berättas från gatukravallerna i Stockholm 1838. Kronprinsen Oscar red ut bland folkmassan. »Hvad viljen I, mina vänner?» frågade prinsen. »Vi vilja hafva en konstitution!» skreks det. »Men det hafven I ju redan», invände prinsen. »En till!» »En till!» ropades det med fördubblad styrka.

I den mån det ligger en verklig mening i de högljudda rösträttsdemonstrationerna, så är det den, att den allmänna rösträtten skall införas utan någon betalning af utskylder till stat eller kommun och utan några som helst garantier i öfrigt.

Samlingspartiets *utförbara* program om kommunalstreckets, förtjenar knappast att på allvar tala om. Det är väl ej heller så allvarligt menadt.

Garantier.

Det *borde* vara klart för hvarje medlem af den svenska riksdagen, att en rösträttsutvidgning förutsätter motsvarande garantier, på det ej allt skall upplösas i oreda och kastas ut i ett demagogiskt kaos. Sådana finnas i andra länder. Och det borde icke kunna falla någon riksdagsman in att rösta ja till något som helst rösträttsutvidgningsförslag, hvilket icke omfattar fullt betryggande försigtighetsmått. Men utfinnandet af det bästa och för vårt statsskick mest passande i den vägen är ej gjordt i en handvändning. Det kräfver en särskild, ganska omfattande undersökning. Redan af detta skäl vore det öfvermåttan oklokt och obetänksamt att redan i år preliminärt antaga ett rösträttsförslag — förutsatt nämligen, hvilket är särdeles antagligt, att det väntade kungliga förslaget är fattigt på garantier, och då för öfrigt i hvarje fall garanti-frågan ej skall hinna att på något tillfredsställande sätt behandlas i riksdagen, bland allmänheten och i pressen.

Bland fordringar, som ligga närmast till hands, är den första, att riksdagsmannaantalet bestämmes efter *lika grunder för stad och för landsbygd*. Det radikala krafvet på allmän och lika rösträtt motsäger sig själf, och detta på ett skriande sätt, då man fasthåller bestämmelsen, att en valman i staden skall hafva rättighet att uppväga två eller flera på landet. I mån af städernas tillväxt skall landsbygden redan på detta sätt blifva underkufvad.

I detta sammanhang kan det hemställas, huruvida ej rösträttsfrågan enklast löstes på det sättet, att *jord-*

bruksarbetare, d. v. s. statkarlar och jordtorpare, finge rösträtt efter ett 400 kr.-streck, eftersom det i verkligheten är *de* och ej stadsarbetarne, som sakna rösträtt.

Här framträda för öfrigt, under förutsättning af en genomgående rösträttsreform, sådana frågor som:

huruvida ej lefnadsåldern för utöfvande af rösträtt bör höjas utöfver det motsedda 25-årsstadiet;

huruvida ej inbetald skatt för ett antal föregående år — ej blott en vid valtillfället undantagsvis fullgjord skattepligt — bör utgöra ett vilkor för rösträttens utöfning;

huruvida riksdagsmannaarvodena böra bibehållas vid sitt nuvarande belopp eller sänkas — åtminstone för Stockholm, hvars riksdagsmän under nuvarande förhållanden äro oskäligt gynnade;

huruvida ej en återgång till medelbara val vore en lämplig åtgärd i samhällslugnets intresse;

huruvida ej fullgjord värnepligt bör förutsättas, en bestämmelse, som sammanhänger med rösträttsåldern och skulle framflytta denna till fyllda 29 år;

huruvida icke *likväl* kvinliga utöfvare och innehafvare af landtbruk, handels- och industriaffärer borde på grund af själfständig samhällsnyttig verksamhet ega rösträtt på minst lika goda skäl som manliga röstberättigade i vida blygsammare ställning;

huruvida icke proportionsvalprincipen, i mån som den låter sig tillämpas, borde vinna afseende; samt slutligen och i det hela:

huruvida icke yrkes- och samhällsintressena måste vara allsidigt representerade i ett rättvist afvägdt rösträttssystem, d. v. s. att en person skall ega rättighet att rösta *därföre* att han är någonting och *gör* någon-

ting och *vill* någonting inom de större eller mindre samhällsuppgifternas område, och icke, som nu, blott *därföre* att han råkar existera.

* * *

Nu hotas det emellertid med »storstrejk» och strejk i skördetiden, om ej de »liberala» och socialistiska ledarne få sin vilja fram, och det genast. Det ligger för öppen dag, att de arbetare, som på en mängd möten låtit förmå sig till sådana revolutionära uttalanden, haft ingen eller en mycket oklar föreställning om, hvad ett sådant tilltag skulle innebära, därest det vore möjligt. *Kunde* ett sådant förstöringsverk sättas i scen, så skulle arbetarne själfva i första rummet få erfara dess fruktansvärda verkningar. Ty »storstrejk», det är detsamma som *storsvält*. Lyckligtvis är det omöjligt. Det bålstora ordet utgör endast ett gyckel med arbetaremassorna; men hvad tänken I, hrr riksdagsmän, om lämpligheten af att lägga hela, eller den väsentliga, politiska makten i händerna på de folklager, där man ropar ja och bravo åt detta hänfulla gyckel med hela samhället? Hvad tänken I om den politiska mognad, som visas på ett sådant sätt? Och hvad tänken I om den fosterländska anda, som yttrar sig vid socialistiska arbetaremöten, där man påkallar utländsk inblandning till ordnande af rösträttsförhållandena i Sverige efter socialistledarnes föreskrifter?

Hvad beträffar »strejk i skördetiden», ett förslag som en gång, underbart nog, funnit en förespråkare i riksdagens Andra kammare, så kan det endast undras, huru det är möjligt att uppviglingen kunnat taga sig

t. o. m. ett sådant uttryck. De, som ej skulle rygga tillbaka för att — om de kunde det — låta jordens gröda förruttna och hindra människorna från att inhösta den skörd, som Gud gifvit, är det *de*, som skola hafva den politiska makten i Sverige?

* * *

Att *höja* arbetaren till strecket, en process, som alltjämt fortgår, är bättre än att sänka strecket till dem, som ännu stå därunder, såvida man nämligen icke med ens vill införa den allmänna rösträttens system *med helt nya jämnvigtsbestämmelser*, hvilket i själfva verket hade större skäl för sig än det gradvisa nedgåendet i en okontrollerad allmän rösträtt, som nu synes vara meningen att anordna.

Stackars Sverige!

Utanför dina gränser lura fiender och falska eller opålitliga vänner. Innanför dina gränser söka besinningslösa »liberaler», socialister och maktlystna agitatorer att fördärfva samhällsförhållandena. Den samvetslösa delen af dagspressen, äfven påverkad af osvenska inflytelser, arbetar hänsynslöst på att sprida bitterhet i sinnena och missnöje i arbetarnes hem samt upphetsar oafflåtigen till oenighet mellan arbetare och

arbetsgifvare. Jordbruksnäringen saknar armar till sitt bedrifvande. Tusentals af dina söner, som intalats att annorstädes allt är bättre än i Sverige, gifva sig öfver till Amerika, sedan du bekostat deras uppfostran. I stället invandra vinningslystna främlingar, som börja växa till en orm i din barm och blott lura på olyckans ögonblick för att tillegna sig de öfverblifna spillrorna, här som annorstädes.

Måtte ditt folk i tid varsna de hotande olyckorna och stärka sig genom kärlek till sitt land!

Gamla Sverige! Du har en vacker och ärorik historia. Måtte icke den nuvarande generationen glömma den och bringa dig i olycka!

